Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

26.02.2026

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lakivaliokunnan lausuntopyyntö 13.02.2026, HE 5/2026 vp

Tullin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa rikosprosessia. Tämä tapahtuisi siten, että sakkomenettelyn käyttöalaa laajennettaisiin ehdotetuilla lainmuutoksilla. Ehdotetut muutokset siirtäisivät selviä ja yksinkertaisia rikosasioita täysmittaisesta rikosprosessista kevyempään sakkomenettelyyn. Muutokset keventäisivät siten rikosprosessiin osallistuvien viranomaisten, poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten, työtä ja nopeuttaisivat näin rikosasioiden käsittelyä. Asianosaisten kannalta tavoitteena on parantaa oikeusturvan saatavuutta yksittäisessä asiassa.

Tulli kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esitys nopeuttaa rikosasioiden käsittelyä yksinkertaisten ja selvien rikosasioiden osalta sekä vähentää syyttäjien ja tuomioistuinten työtä merkittävästi etenkin laajennetun soveltamisalan osalta. Samalla rikosasioiden käsittelyaika nopeutuu, jonka voidaan katsoa parantavan myös rikoksesta epäiltyjen oikeusturvaa. Vastaavasti asianosaisten osalta asia nopeutuu ja selkeytyy, jos yksityisoikeudellinen korvausvaatimus voidaan käsitellä sakkomenettelyn yhteydessä edellyttäen, että kyseinen ratkaisu on esityksen mukaisesti suoraan täytäntöönpantavissa myös perintätoimien osalta.

Laajennettuun soveltamisalaan liittyvien rikosasioiden osalta mahdollisesti säästyvää työaikaa kyetään kohdentamaan vaativien rikosasioiden tutkintaan, jolloin tutkinta-aikoihin kyetään vaikuttamaan myös muiden kuin sakkomenettelyn soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta. Edellytyksenä muutoksessa asetettujen tavoitteiden toteutumiselle (rikosprosessin nopeutuminen) on kuitenkin asianosaisten suostuminen asian ratkaisemiseen sakkomenettelyssä. Tältä osin asianosaisen mahdollisuus ohjata rikosasia omalla päätöksellään normaaliin rikosprosessiin voi laajasti käytettynä vaikeuttaa tavoitteen saavuttamista oleellisesti.

Sakkomenettelyssä tullaan käsittelemään laajennetun soveltamisalan osalta vain tekoja, joiden osalta ei ole vaikeita näyttökysymyksiä ja jotka muutoinkin ovat lähtökohtaisesti riidattomia.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

26.02.2026

Tullin osalta laajennettuun soveltamisalaan soveltuu huomattava määrä rikoksia, jotka täyttävät menettelyn edellytykset. Tämän kaltaisia tapauksia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa matkustajat tuovat matkatavaroissaan tai ajoneuvoissaan kieltojen tai rajoitusten alaisia tavaroita.

Tällä soveltamisalan laajennuksella on suurin yksittäinen merkitys oikeuslaitoksen työkuormaan ja käsittelyaikojen lyhentymiseen. Esitutkintaviranomaisten osalta vaikutukset vaihtelevat. Tullin osalta tavoiteltua yhden kosketuksen mallin toteutumista vaikeuttaa se, että epäiltyjen joukossa on paljon henkilöitä, joiden osalta suppean esitutkinnan suorittaminen edellyttää tulkin käyttöä, jolloin asian esitutkinta viivästyy ja osa menettelyn mahdollistamista hyödyistä menetetään.

Menettämisseuraamuksen rahamäärän arvon kasvattaminen tukee menettelyn käyttöä etenkin tilanteissa, joissa teko itsessään soveltuisi sakkomenettelyyn muilta osin, mutta esimerkiksi menetettäväksi vaadittavan omaisuuden arvo estää menettelyn käytön. Tullirikoksien osalta edellä mainituista esimerkeistä ovat mm. lievät säännöstelyrikokset, jotka eivät voisi kuulua sakkomenettelyn piiriin, jos pakotteiden kohteen arvo olisi yli 1000 euroa.

Esitutkintaviranomaisen ratkaisuvaltaan esitetyt muutokset ovat perusteltuja. Esitutkintaviranomaisen ratkaisuvaltaan liittyvissä rikosasioissa paras tietämys teosta ja sen olosuhteista on paikalla asiaa hoitavalla esitutkintaviranomaisella. Yksinkertaisuuden ja selvyyden vaatimus estää menettelyn käytön näytöllisesti tai muutoin oikeudellisesti vaikeiden asioiden ratkaisemisessa sakkomenettelyssä.

Vastaava vaatimus on olemassa myös syyttäjien ratkaistavaksi päätyneiden asioiden osalta, joten menettelyyn soveltuvissa asioissa ratkaisut kyetään tekemään nopeasti ja tehokkaasti. Asianosaisten oikeusturvasta on huolehdittu siten, että asianosainen voi siirtää asian normaaliin oikeusprosessiin omalla päätösvallallaan, koska menettelyn käyttö edellyttää asianosaisen suostumusta sakkomenettelyn käyttöön.

Alaikäisten oikeusturvan osalta esitystä voidaan pitää perusteltuna huomioiden rajoitukset koskien sakkomenettelyn käyttöä alaikäisten osalta. Rajoitukset voivat kuitenkin aiheuttaa yksittäistapauksissa ongelmia silloin, kun alaikäinen rikoksesta epäilty, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa (esim. lentomatkustaja kauttakulkumatkalla) syyllistyy laajennetun soveltamisalan mukaiseen tekoon. Teko voitaisiin muutoin käsitellä sakkomenettelyssä hänen suostumuksellaan, mutta henkilön alaikäisyyden vuoksi hän ajautuu normaaliin esitutkintaprosessiin, jolloin hän saattaa päätyä vapaudenmenetyksen kohteeksi sakkomenettelyn sijaan.

Asianosaisen suostumuksen peruuttamisesta luopuminen on kannatettavaa, koska se luo nykyisin mahdollisuuden välttyä rikosprosessilta etenkin tapauksissa, joissa epäilty ei asu Suomessa. Suostumuksen peruuttamisia on toisaalta ollut maltillinen määrä, joten tältäkään osin peruuttamismahdollisuuden poistaminen ei vaikuta menettelyyn oleellisesti. Tältä osin muutoksenhakutie on riittävä oikeusturvakeino.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

26.02.2026

Asianosaisten suostumus edellytyksenä asian käsittelyyn sakkomenettelyssä turvaa asianosaisten oikeuden saada asia ratkaistuksi riippumattomassa tuomioistuimessa, joten suostumusta voidaan pitää perusteltuna.

ANTTILA
IISAKKI
91279925P

Allekirjoittaja ANTTILA IISAKKI 91279925P
DN: cn=ANTTILA IISAKKI 91279925P, c=FI, o=Tulli
Päivämäärä: 2026.02.27 10:39:08 +02'00'

Iisakki Anttila
Tulliylitarkastaja

Jakelu Lakivaliokunta
Tiedoksi Tulli valvontaosasto, VM Mäenpää Ismo, VM Jere Lumme